

KNOWLEDGE SOCIETY

การถ่ายทอดประสบการณ์ความรู้ของผู้ปฏิบัติวิชาชีพ สถาบันกิจกรรมผ่านข้อความตัวหนังสือ ถือเป็นวัฒนธรรมที่ไม่คุ้นเคยในหมู่นักวิชาชีพบ้านเรา แต่การกระทำดังกล่าวนับเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาวิชาชีพให้มีความมั่นคงต่อเนื่องอย่างยั่งยืน เพราะจะเป็นการสร้างรูปแบบการถ่ายทอดและการสืบสานองค์ความรู้ในวิชาชีพจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งได้ โดยไม่มีที่สิ้นสุด กิจกรรมดังกล่าวถือเป็นกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) ที่สำคัญในวิชาชีพ ซึ่งวารสาร ACT ยินดีเป็นสื่อกลางเพื่อถ่ายทอดประสบการณ์การทำงาน ข้อคิด และการนำเสนอข้อมูลเชิงวิเคราะห์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพจากสมาชิกทุกท่านร่วมกับคอลัมนิสต์รับเชิญประจำของเราโดยไม่ปิดกั้นและจำกัดรูปแบบการนำเสนอ และเชิญชวนสมาชิกทุกท่านเข้ามามีส่วนร่วมกันในอนาคตต่อไป

ความเป็นมาของวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม

สุพินท์ เรียนศรีวิไล
supinr@gmail.com

กฎหมายวิชาชีพสถาปัตยกรรมเริ่มมีมาแต่เมื่อใด

กฎหมายวิชาชีพสถาปัตยกรรมของไทยมีมาตั้งแต่ พ.ศ. 2509 สถาปนิกเก่าๆ ที่รู้จักพระราชบัญญัติฉบับเก่าคือ พระราชบัญญัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม พ.ศ. 2508 มักจะนึกว่าเริ่มมีกฎหมายนี้มาตั้งแต่ปี 2508 แต่ความจริงแล้วพระราชบัญญัติฉบับนี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อ 31 ธ.ค. 2508 และเริ่มบังคับใช้ในวันถัดไป ซึ่งก็คือ วันเริ่มต้นปีใหม่ ของ พ.ศ. 2509 นั่นเอง

กฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับมาประมาณ 34 ปีแล้ว มาเปลี่ยนเป็นพระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ. 2543 ซึ่งเริ่มใช้บังคับเมื่อ 21 ก.พ. 2543 เวลาผ่านไปไวเหมือนโกหก นึกว่า 9 ปีแล้ว กฎกระทรวงที่กำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมออกมาใหม่แล้วแต่ก็ยังไม่สมบูรณ์ดี ข้อบังคับสภาสถาปนิกเฉพาะเรื่องหลายๆ ที่สำคัญๆ ก็ยังออกมาใช้บังคับไม่ครบเรื่องใหม่ๆ ที่สถาปนิกหลายท่านเชื่อว่าจะนำการพัฒนาวิชาชีพให้เข้าสู่ระดับสากลได้เสียที หลายๆ เรื่องก็ยังคงถกเถียงกันไม่จบ

องค์กรควบคุมการประกอบวิชาชีพ

พระราชบัญญัติฉบับปี 2508 เน้นที่การควบคุมการประกอบวิชาชีพ จึงตั้งชื่อว่า พระราชบัญญัติวิชาชีพสถาปัตยกรรม โดยกำหนดให้มี ก.ส. ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐเป็นองค์กรควบคุม ในขณะที่พระราชบัญญัติฉบับปี 2543 มีวัตถุประสงค์มากกว่าการควบคุมวิชาชีพเพียงอย่างเดียว และต้องการลดบทบาทของรัฐให้เหลือเพียงการกำกับดูแล ให้สถาปนิกจัดระเบียบควบคุมตนเอง เรียกกฎหมายฉบับใหม่ว่า พระราชบัญญัติสถาปนิก มีสภาสถาปนิกเป็นองค์กรควบคุมดูแลการประกอบวิชาชีพ และออกใบอนุญาตฯ ให้แก่บรรดาสถาปนิกทั้งหลาย

ก.ส. คืออะไร?

มีสถาปนิกจำนวนไม่น้อยที่รู้จักคำนี้ แต่อาจจะไม่มากที่รู้ว่ามันคืออะไรกันแน่ หลายท่านอาจจะเคยเรียก กอสอ อย่างติดปากโดยไม่ได้สนใจว่ามันจะมีที่มาจากอะไร เหมือนๆ กับอีกหลายๆ คำที่เราอาจจะไม่เคยสนใจ (บางคำผู้เขียนก็สนใจอยากรู้เหมือนกัน แต่จนบัดนี้ก็ยังเฝ้าอยู่ อย่างเช่นคำว่า ซี (C?) ที่ใช้เรียกชั้นของข้าราชการ, ดีดี (DD?) ตำแหน่งบิกของการบินไทย, เอฟที (Ft) อัตราค่าไฟฟ้าผันแปร เป็นต้น)

สถาปนิกรุ่นใหม่ๆ เรียนจบมาแล้วไม่เก็นสิบปีอาจจะงงงนงสงสัยว่า ไอ้คำว่า ก.ส. นี้มันย่อมาจากอะไรกันแน่ คำอย่างเช่น ข้อบังคับ ก.ส. หรือเวลาจะสอบรับใบอนุญาตฯ ก็เรียกว่า สอบ ก.ส. ไม่เห็นมันจะย่อมาจากคำว่า สภาสถาปนิก ได้เลย ที่ยุ่งไปใหญ่คือ อาจจะได้ยินบางคนพูดคำว่า ก.ว.ก.ส. มันอะไรกัน ก.ส. กังแล้ว ยังมีโกโรโกโส...เอ๊ย... กอวอกอสอ อีก

ก.ส. เป็นคำย่ออย่างเป็นทางการของ “คณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรม” ครั้น ส่วน ก.ว. เป็นอีกคณะกรรมการหนึ่ง ตัว ว แหวน ก็ย่อมาจาก วิศวกรรม นั่นเอง ก็เรียก ก.ส. ติดปากกันมาโดยตลอด จนแม้สถาปนิกรุ่นเก่าๆ บางท่านที่อาจจะไม่รู้จักชื่อเต็มของ ก.ส. ก็คงมี (กฎหมายวิชาชีพสถาปัตยกรรมกับวิศวกรรมเป็นพี่น้องหน้าตาคล้ายกันมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว ปัจจุบันก็มี พระราชบัญญัติวิศวกร ซึ่งเกือบจะคลอออกมาเป็นฝาแฝด แต่คนที่คลอออกมาก่อนประมาณปลาย

ปี พ.ศ. 2542 ส่วนคนน้องที่ม่อมทำคลอตัวแต่เถียงกันอยู่พักหนึ่ง เพราะความคิดสับสนไม่สอดคล้องต้องกันกว่าจะประเมินประนอมกันได้ก็คลอออกมาล่าช้ากว่าเกือบ 3 เดือน)

ปัจจุบันไม่มี ก.ว. และ ก.ส. อีกแล้ว มีแต่สภาวิศวกรและสภาสถาปนิก แต่ก็ยังคงมีซากความทรงจำของ ก.ส. หลงเหลืออยู่อย่างเป็นรูปธรรมไม่น้อย เช่น ที่ตั้งสภาสถาปนิกในปัจจุบันก็ยังใช้ที่ตั้งเดียวกับ ก.ส. ข้อบังคับบางเรื่องจนปานนี้ก็ยังคงใช้ข้อบังคับ ก.ส. และระเบียบ ก.ส. กันอยู่เลย บางฉบับมีมาตั้งแต่สมัย 20 กว่าปีที่แล้ว แต่นอกเหนือจากนั้นมันไม่ควรจะมี ก.ส. อีกแล้ว การที่มีการเรียกว่า สอบ ก.ส. ก็ควรจะเรียกกันใหม่ให้ถูกต้องว่า สอบขอรับใบอนุญาตฯ เป็นต้น

ในสมัยกฎหมายเก่า องค์กรควบคุมวิชาชีพ คือ ก.ส. มีปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน และมีกรรมการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งล้วนๆ จากวุฒิสถาปนิกอีก 15 คน ใน 15 คนนี้กำหนดให้มาจากส่วนราชการ 5 คน จากมหาวิทยาลัยที่มีการสอนวิชาสถาปัตยกรรม 4 คน และจากที่อื่นๆ อีก 6 คน

สถาปนิกที่เคยเป็นกรรมการ ก.ส. ที่ยังเป็นตัวเป็นๆ ในปัจจุบันก็มีไม่น้อย แต่จะมีใครบ้างนั้น น่าที่จะมีการบันทึกเป็นปูมเอาไว้ที่สภาสถาปนิก เพราะนอกจากจะเป็นเกียรติประวัติแล้ว ยังจะเป็นประโยชน์สำหรับศึกษาความเป็นมาของการควบคุมการประกอบวิชาชีพนี้ในประเทศไทยอีกด้วย แต่ไม่เชื่อก็ต้องเชื่อ เอกสารหลักฐานที่จะระบุได้ว่า ก.ส. แต่ละยุคแต่ละสมัย ตั้งแต่ พ.ศ. 2509 เป็นต้นมา มีใครบ้าง หาไม่ได้เลยในสภาสถาปนิก (เช่นเดียวกับเอกสารและข้อมูลอีกหลายอย่างที่ดูเหมือนจะสูญสลายไปพร้อมๆ กับ ก.ส.) ผู้เขียนเคยหยอดเรื่องนี้กับผู้เกี่ยวข้องในสภาฯ หลายท่าน แต่ดูเหมือนจะไม่ค่อยมีใครสนใจประวัติศาสตร์เท่าใดนัก

วิชาชีพสถาปัตยกรรม

ใครจะรู้บ้างว่า ผู้ที่เขียนกฎหมายวิชาชีพสถาปัตยกรรมตั้งแต่ครั้งกระโน้น ได้กำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมให้ครอบคลุมไว้ล่วงหน้าถึง 5 สาขา คือ นอกจาก 4 สาขาที่เราทราบว่ามีอยู่ตามพระราชบัญญัติสถาปนิกในปัจจุบันแล้ว ยังมีวิชาชีพสถาปัตยกรรมในสาขาสถาปัตยกรรมอุตสาหกรรม อีกด้วย เนื่องด้วยมีการศึกษาในวิชาหรือในหลักสูตร Industrial Design กันมานานแล้วในโรงเรียนสถาปัตยกรรม แต่พอมาถึงพระราชบัญญัติฉบับปัจจุบัน คงจะเห็นกันแล้วว่าสาขานี้จะไม่มีการควบคุม ก็เลยไม่กล่าวถึงอีก

พ.ร.บ. 2508	พ.ร.บ. 2543
“วิชาชีพสถาปัตยกรรม” หมายความว่า วิชาชีพการช่างในสาขาสถาปัตยกรรมหลัก สาขาสถาปัตยกรรมผังเมือง สาขาภูมิสถาปัตยกรรม สาขาสถาปัตยกรรมอุตสาหกรรม สาขาสถาปัตยกรรมผังเมือง สาขาภูมิสถาปัตยกรรม มณฑลศิลป์ และสาขาสถาปัตยกรรมอื่นใด ซึ่งจะได้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา	“วิชาชีพสถาปัตยกรรม” หมายความว่า วิชาชีพสถาปัตยกรรมที่เข้าศาสตร์และศิลป์ สร้างสรรค์ สถาปัตยกรรมและสิ่งแวดล้อมในสาขาสถาปัตยกรรมหลัก สาขาสถาปัตยกรรมผังเมือง สาขาภูมิสถาปัตยกรรม สาขาสถาปัตยกรรมสาขาสถาปัตยกรรมภายในและมณฑลศิลป์ และสาขาสถาปัตยกรรมอื่นๆ ที่กำหนดในกฎกระทรวง

คำว่า “วิชาชีพสถาปัตยกรรม” ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ เป็นเพียงการให้ความหมายกว้างๆ และระบุสาขาที่ครอบคลุมเอาไว้เท่านั้น และ ความหมายกว้างๆ ที่ว่านั้น ได้เปลี่ยนจากการเป็น “วิชาชีพช่าง” ในพระราชบัญญัติฉบับเดิม มาเป็นการ “ใช้ศาสตร์และศิลป์สร้างสรรค์ สถาปัตยกรรมและสิ่งแวดล้อม” ในพระราชบัญญัติฉบับปัจจุบัน การที่ สมัยก่อนเน้นคำว่า “ช่าง” ก็เป็นที่เข้าใจได้ว่าสมัยนั้นมักจะเรียกคนในวิชาชีพนี้ว่าช่างสถาปนิกหรือช่างออกแบบ และการศึกษาสถาปัตยกรรม สมัยใหม่ก็เริ่มต้นขึ้นในวิทยาลัยเพาะช่าง ก่อนที่จะไปเกิดเป็นคณะ สถาปัตยกรรมศาสตร์ในมหาวิทยาลัยในเวลาต่อมา ส่วนความหมายใหม่ ก็คงจะเพื่อไม่ให้สับสนกับช่างก่อสร้างและเพื่อให้สอดคล้องกับภาพพจน์ ของวิชาชีพที่เป็นอยู่ในสมัยนี้

วิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม

ในขณะที่คำว่า “วิชาชีพสถาปัตยกรรม” ให้ภาพกว้างๆ ของวิชาชีพ ยังมีคำว่า “วิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม” อีกคำหนึ่ง ซึ่งเป็นคำที่จะต้องมีการกำหนดขีดคั่นกันต่อไปเพื่อแยกแยะระหว่าง วิชาชีพสถาปัตยกรรมที่ “ควบคุม” กับที่ “ไม่ควบคุม”

พรบ. 2508	พรบ. 2543
มาตรา 15 ห้ามมิให้ผู้ใดเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ สิ้นจ้าง หรือบำเหน็จรางวัล ทั้งนี้ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมจาก ก.ส.	มาตรา 45 ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมหรือแสดงด้วยวิธีใดๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจว่าตนพร้อมจะประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม สาขาใด เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตในสาขานั้นจากสภาสถาปนิก

ก่อนอื่นคงต้องมาดูก่อนว่า ข้อกฎหมายที่ควบคุมตรงนี้ได้เขียนไว้ว่าอย่างไร ซึ่งตามพระราชบัญญัติสถาปนิก กำหนดไว้ในมาตรา 45 ว่าห้ามผู้ใด “ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม” ถ้าหากไม่ได้รับใบอนุญาตฯ จากสภาสถาปนิก นี่ย่อมเท่ากับเป็นการขีดคั่นระหว่างสิ่งที่เป็นวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม ซึ่งผู้กระทำ (ประกอบอาชีพ) จะต้อง มีใบอนุญาตฯ กับ สิ่งที่ไม่ถือเป็นวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม ที่อาจกระทำได้โดยบุคคลทั่วไปที่ไม่ต้องมีใบอนุญาตฯ

งานในวิชาชีพสถาปัตยกรรม	
เฉพาะผู้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม	บุคคลทั่วไป
วิชาชีพสถาปัตยกรรมตามที่กำหนดในกฎกระทรวงว่าเป็นวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม	งานในวิชาชีพสถาปัตยกรรมที่นอกเหนือจากวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม

ทั้งพระราชบัญญัติ 2508 และพระราชบัญญัติปัจจุบัน ต่างก็ให้กำหนดว่าวิชาชีพสถาปัตยกรรมใดเป็นวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมโดยการออกเป็นกฎกระทรวง นั่นหมายความว่า ตามกฎหมายแล้ว ผู้ที่จะกำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมก็คือ รัฐมนตรีที่กำกับดูแลกฎหมายสถาปนิก ซึ่งก็คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย นำร่างกฎกระทรวงเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ก่อนที่จะออกใช้บังคับเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว

แต่ในทางปฏิบัติ เรื่องนี้เป็นเรื่องที่คณะกรรมการที่ควบคุมดูแลการประกอบวิชาชีพมักจะเป็นผู้จัดทำต้นร่างเสนอรัฐมนตรีเจ้ากระทรวงเพื่อพิจารณาให้ออกเป็นกฎกระทรวงใช้บังคับ แต่จะมียุคใดสมัยใดบ้างหรือไม่ที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีเป็นผู้จัดทำต้นร่างเองโดยไม่สนใจคณะกรรมการ อันนี้ผู้เขียนก็ไม่ทราบเหมือนกันว่าเคยมีเหตุการณ์

เช่นนั้นหรือไม่ แต่ที่แน่ๆ เลยก็คือ การจะออกกฎกระทรวงหรือไม่ออกกฎกระทรวง สุดท้ายขึ้นอยู่กับรัฐมนตรี ไม่ได้ขึ้นอยู่กับคณะกรรมการหรือที่ประชุมใหญ่ของสภาแต่อย่างใด

พรบ. 2508	พรบ. 2543
มาตรา 3 ... “วิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม” หมายความว่าวิชาชีพสถาปัตยกรรมที่ระบุควบคุมในกฎกระทรวง	มาตรา 4 ... “วิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม” หมายความว่าวิชาชีพสถาปัตยกรรมที่กำหนดในกฎกระทรวง
มาตรา 6 รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดให้วิชาชีพสถาปัตยกรรมสาขาใดแขนงใด ขนาดใด หรือชนิดใด เป็นวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม การกำหนดเช่นนี้ให้กระทำโดยระบุในกฎกระทรวง	

กำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมเพื่ออะไร

มีอาชีพมากมายหลายอาชีพที่มีกฎหมายกำหนดไว้ไม่ให้คนต่างด้าวมาทำงานในราชอาณาจักรไทย ซึ่งรวมถึงงานในวิชาชีพสถาปัตยกรรมด้วย (เว้นแต่ ที่เข้ามาทำงานในภารกิจที่รัฐบาลตกลงกับไว้กับรัฐบาลต่างประเทศหรือองค์กรระหว่างประเทศ) นี่เป็นการควบคุมให้อาชีพหรือวิชาชีพบางอย่างในประเทศไทยให้อยู่กับคนไทยเท่านั้นจึงเป็นการขีดเส้นคั่นระหว่างสิทธิและเสรีภาพของคนไทยกับคนต่างด้าว

อย่างไรก็ตาม การควบคุมเช่นนี้มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงไปในอนาคตอันใกล้ และความจริงแล้วก็ได้เกี่ยวข้องกับเรื่องของการควบคุมวิชาชีพสถาปัตยกรรม ซึ่งเป็นการขีดเส้นคั่นระหว่างคนที่มีความรู้ คุณสมบัตินในการประกอบอาชีพและได้รับใบอนุญาตประกอบอาชีพกับบุคคลโดยทั่วไป (ไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือคนต่างด้าว) ถึงแม้ว่าอาจจะมีข้อบังคับบางฉบับที่จำกัดเรื่องสัญชาติเอาไว้ แต่ก็ไม่ได้เป็นการกำหนดในกฎหมายแม่บท จึงมีสิทธิ์เปลี่ยนแปลงในอนาคต

การที่มีกฎหมายออกมากควบคุมวิชาชีพหลายๆ อย่าง เช่น แพทย์ เภสัชกร ทนายความ นักบัญชี วิศวกร ครู ฯลฯ ล้วนมีเจตนาเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของสาธารณชนทั้งนั้น สถาปนิกซึ่งอยู่ในวิชาชีพสถาปัตยกรรมก็เช่นกัน มีการควบคุมเพื่อให้มั่นใจว่างานที่จ้างสถาปนิกจะเป็นงานที่กระทำโดย “ผู้ที่มีความรู้ความสามารถเพียงพอ” เพื่อให้เกิดความปลอดภัย สุขภาพอนามัย ความเป็นอยู่ที่ดีของสาธารณะนั่นเอง มิใช่ควบคุมเพื่อที่จะกีดกันทางวิชาชีพโดยการสงวนหวงแหนไว้ให้กับเฉพาะผู้ที่จำเรียนมาเท่านั้น

กฎกระทรวงกำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม

แม้ว่าพระราชบัญญัติวิชาชีพสถาปัตยกรรมจะออกใช้บังคับมาตั้งแต่ปี 2509 แต่กว่าที่จะมีการกำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมจริงๆ ก็เมื่อได้มีการออกกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511) ซึ่งเป็นการกำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมในสาขาสถาปัตยกรรมหลักเพียงสาขาเดียว

ต่อมาได้มีการปรับปรุงแก้ไขหลายครั้ง โดย กฎกระทรวง ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2519) และกฎกระทรวง ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2521) ซึ่งก็ยังคงกำหนดเฉพาะในสาขาสถาปัตยกรรมหลักเพียงสาขาเดียว จนกระทั่งได้มีการออกกฎกระทรวง ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2542) จึงนับเป็นครั้งแรกที่ได้มีการกำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมเพิ่มในอีก 3 สาขา คือ สาขาสถาปัตยกรรมผังเมือง สาขามีสถาปัตยกรรม และสาขามณฑลศิลป์ (ชื่อสาขาเดิมก่อนที่จะเปลี่ยนไปเป็นสาขาสถาปัตยกรรมภายในและมัณฑลศิลป์ใน

พระราชบัญญัติ 2543) และหลังจากที่ได้เปลี่ยนมาเป็นพระราชบัญญัติสถาปนิก ก็ได้มีการปรับปรุงแก้ไขอีกหนึ่งใน พ.ศ. 2549 ซึ่งเป็นฉบับที่กำลังใช้อยู่ในปัจจุบัน

กฎกระทรวงกำหนดวิชาที่สถาปัตยกรรมควบคุม พ.ศ. 2549 ซึ่งเป็นฉบับล่าสุดนี้ ก็ไม่ว่าว่าจะถูกแทนที่ด้วยกฎกระทรวงฉบับใหม่ในอนาคตเนื่องด้วยหลังการออกใช้บังคับเพียงประมาณ 3 เดือนเศษ ก็ได้มีสมาชิกสภาสถาปนิกกลุ่มหนึ่งร้องเรียนต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยคัดค้านกฎกระทรวงฉบับนี้ เรื่องได้ถูกส่งไปให้กรมโยธาธิการและผังเมืองพิจารณาคำเนินการ ซึ่งต่อมาอธิบดีกรมโยธาฯ ก็ได้ทำหนังสือถึงนายกสภาสถาปนิกให้พิจารณาคำเนินการหรือแก้ไขปัญหา และต่อมาได้แนบความเห็นของกรมฯ มาด้วยพร้อมกับมีบัญชาให้สภาสถาปนิกได้พิจารณาทบทวนและแก้ไขปรับปรุงกฎกระทรวงดังกล่าว ในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข สภาสถาปนิกจึงได้ถือโอกาสทบทวนและปรับปรุงกฎกระทรวงใหม่ทั้งฉบับ ใช้เวลาในกระบวนการร่างนานพอสมควร และได้นำเสนอต่อกระทรวงมหาดไทยไปแล้วเมื่อไม่นานมานี้ ส่วนจะเกิดผลอย่างไรคงจะต้องติดตามความคืบหน้ากันต่อไป

ชนิดงานในวิชาชีพ

ในการกำหนดวิชาที่สถาปัตยกรรมควบคุมจะเป็นการกำหนดขนาดและชนิดของงานวิชาชีพ ดังนั้นก่อนที่จะเล่าให้เห็นความเป็นมาของการกำหนดวิชาที่สถาปัตยกรรมควบคุมที่ผ่านมาในอดีตจนถึงปัจจุบันควรที่จะกล่าวถึงความเป็นมาของ “ชนิดงาน” เสียก่อน เพราะเป็นเรื่องเคียงคู่กับการกำหนดขนาด

คำว่า “ชนิดงาน” เป็นคำที่เริ่มใช้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2542) ก่อนหน้านั้นเรียกกันว่า “งาน” เฉยๆ สำหรับในที่นี้ ถ้าไม่ได้พูดถึงงานชนิดใด ก็จะเรียกว่า ชนิดงาน

ควบคุมการก่อสร้าง ได้ถูกเปลี่ยนชื่อเป็นงานบริหารและอำนวยความสะดวกสร้างในปี พ.ศ. 2549 อันเป็นผลมาจากสภาพความเป็นจริงที่มีการแยกแยะระหว่าง การบริหารการก่อสร้าง (construction management) กับการควบคุมการก่อสร้าง (construction supervision) แต่ก็ยังคงจัดเป็นชนิดงานเดียวกัน

- งานวางโครงการ (หรือต่อมาเรียกว่า งานศึกษาโครงการ) นั้นแม้จะมีมาตั้งแต่ต้น แต่ถูกละเลยไม่ให้ความสำคัญไปถึงกว่า 20 ปี ในช่วง พ.ศ. 2521 ถึง พ.ศ. 2542 และงานวางผัง (หรืองานแผนผังบริเวณ) แม้จะดูเหมือนขาดหายไปหลายช่วงเวลา แต่เป็นชนิดงานที่มักจะถูกจัดรวมอยู่ในงานวางโครงการหรืองานศึกษาโครงการนั่นเอง ความเข้าใจในชนิดงานนี้ อาจแตกต่างกันไปตามการศึกษาและประสบการณ์ของสถาปนิกแต่ละคน แต่กล่าวโดยรวมๆ แล้ว ชนิดงานนี้มักจะถูกครอบคลุมถึงงานที่เป็น project study, feasibility study (เฉพาะส่วน physical), master plan เป็นต้น
- ได้มีการเพิ่มงานพิจารณาตรวจสอบขึ้นมาในปี พ.ศ. 2542 และเปลี่ยนชื่อเป็นงานตรวจสอบในปี พ.ศ. 2549 ภายหลังจากที่กฎหมายควบคุมอาคารได้ปรับปรุงให้มีเรื่องผู้ตรวจสอบอาคารเพิ่มขึ้นและออกกฎกระทรวงเกี่ยวกับผู้ตรวจสอบอาคารในปี พ.ศ. 2548

ข้อสงสัยของสาธารณชนในเรื่องชนิดงานประการหนึ่งคือ การกำหนดชนิดงานว่าเป็นวิชาที่สถาปัตยกรรมควบคุมบางชนิดงานจะเท่ากับไม่อนุญาตให้บุคคลทั่วไปหรือแม้แต่ผู้อยู่ในวิชาชีพอื่นทำใช้หรือไม่ ตัวอย่างเช่น งานอำนวยความสะดวกสร้างและงานตรวจสอบ ซึ่งเป็นงานที่วิศวกรเขาก็ทำอยู่ หรืองานศึกษาโครงการซึ่งดูเหมือนว่าจะเป็นงานที่ใครๆ ก็น่าจะทำได้ แม้ว่ากฎกระทรวงตั้งแต่ฉบับ พ.ศ. 2519 เป็นต้นมา จะกำหนดคำอธิบายชนิดงานโดยระบุเจาะจงในส่วนที่เป็นงานสถาปัตยกรรม แต่ก็ยังเป็นปัญหาว่าวิชาชีพอื่นจะทำชนิดงานนั้นในส่วนของการสถาปัตยกรรมไม่ได้หรืออย่างไร เช่น วิศวกรจะควบคุมงาน

กฎกระทรวง	ชนิดงานสำหรับวิชาที่สถาปัตยกรรมควบคุม				
ฉ. 2 (2511)	(1) งานวางโครงการ วางผัง ออกแบบ ทำรายการและ กำหนดราคาก่อสร้าง		(2) งานอำนวยความสะดวกสร้าง		(3) งานให้คำปรึกษา
ฉ. 5 (2519)	(3) งานวางโครงการ	(1) งานออกแบบ	(2) งานอำนวยความสะดวกสร้าง		(4) งานให้คำปรึกษา
ฉ. 6 (2521)		(1) งานออกแบบ	(2) งานอำนวยความสะดวกสร้าง		(4) งานให้คำปรึกษา
ฉ. 9 (2542)	(4) งานวางโครงการ และ งานแผนผังบริเวณ	(1) งานออกแบบ	(2) งานอำนวยความสะดวกสร้าง	(3) งานพิจารณาตรวจสอบ	(4) งานให้คำปรึกษา
2549	(1) งานศึกษาโครงการ	(2) งานออกแบบ	(3) งานบริหารและอำนวยความสะดวกสร้าง	(4) งานตรวจสอบ	(5) งานให้คำปรึกษา

ดูจากตารางข้างบนนี้ จะทำให้พอมองเห็นภาพของการเปลี่ยนแปลงในส่วนของชนิดงานในวิชาชีพที่มีการควบคุม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2511 เป็นต้นมา ซึ่งมี 3 ชนิดงาน มาจนถึงปัจจุบันตามกฎกระทรวง ฉบับปี พ.ศ. 2549 ที่มี 5 ชนิดงาน จากกฎกระทรวงทั้ง 5 ฉบับนี้ คำจำกัดความของแต่ละชนิดงานอาจจะแตกต่างกันไปบ้างในแต่ละกฎกระทรวง และไม่ได้นำมาแสดงไว้ตรงนี้เพื่อไม่ให้เปลืองหน้ากระดาษ แต่มีข้อสังเกตคือ

- ชนิดงานที่กำหนดไว้ยื่นพื้นเป็นหลักมาโดยตลอด ได้แก่ งานออกแบบงานอำนวยความสะดวกสร้าง และงานให้คำปรึกษา
- สำหรับงานอำนวยความสะดวกสร้างซึ่งเป็นที่เข้าใจโดยทั่วไปว่าคือ งาน

สถาปัตยกรรม เป็นต้น หรือแม้แต่จะมองในมุมกลับกันว่า สถาปนิกจะเป็นผู้ตรวจสอบงานวิศวกรรมได้หรือไม่

ข้อสงสัยนี้ไม่มีคำตอบที่ชัดเจนสำหรับการกำหนดในปัจจุบัน เพราะถ้าว่าตามตัวอักษรที่เขียนไว้ดูเหมือนจะเป็นเช่นนั้น แต่โดยสามัญสำนึกของเรา ก็ย่อมทราบกันดีว่าเป็นการตีความที่ปฏิบัติไม่ได้ หรือหากจะมีการเขียนอธิบายโดยละเอียดไว้ในกฎหมายเพื่อให้สามารถปฏิบัติได้จริงอย่างถูกต้อง ก็อาจจะยังทำให้ผู้ใช้กฎหมายอ่านแล้วสับสนกว่าเดิมก็เป็นได้ ดังนั้นจึงต้องอาศัยความเข้าใจเอาเอง (ตามสามัญสำนึก) ว่า

สิ่งที่ควบคุมนั้นย่อมจะต้องเป็นเนื้อหาทางวิชาชีพสถาปัตยกรรมซึ่งต้องใช้การตัดสินใจของผู้ที่มีวิชาชีพทางด้านสถาปัตยกรรมเป็นสำคัญ และไม่ได้เป็นการล้อมรั้วกันวิชาชีพอื่นซึ่งก็ย่อมจะเน้นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพนั้นๆ ในลักษณะเดียวกัน

68

ประเภทและขนาดของงานที่เป็นวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมที่ผ่านมาวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมก็ได้แก่ชนิดงานทั้งหลายที่กำหนดขึ้นในแต่ละยุค ตามกฎกระทรวงแต่ละฉบับนั่นเอง แต่ไม่ได้ใช้กับงานทุกขนาด กฎกระทรวงแต่ละฉบับยังได้กำหนดประเภทและหรือขนาดของงานที่เป็นวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมเอาไว้ด้วย สำหรับสาขาสถาปัตยกรรมหลักซึ่งมีการควบคุมมาเป็นเวลานาน ก็มีการเปลี่ยนแปลงมาเรื่อยๆ โดยลำดับเช่นกัน

กฎกระทรวง	ขนาดงานที่เป็นวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม
ฉ. 2 (2511)	งานก่อสร้างอาคารถาวรซึ่งมีไซเพื่อใช้ชั่วคราว และมีเนื้อที่พื้นอาคารเกินหนึ่งร้อยตารางเมตร รวมทั้งงานดัดแปลงหรือต่อเติมอาคารดังกล่าว
ฉ. 5 (2519)	งานเกี่ยวกับอาคารสาธารณะหรืออาคารที่บุคคลจำนวนมากอาจเข้าอยู่หรือใช้สอยได้ เช่น โรงมหรสพ โรงพยาบาล โรงเรียน โรงแรม ภัตตาคาร หอประชุม หอสมุด อาคารชุด อัฒจันทร์ ตลาด อาคารที่ทำการหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นที่มีลักษณะทำนองเดียวกัน รวมถึงงานดัดแปลงหรือต่อเติมอาคารดังกล่าวด้วย แต่ไม่รวมถึงห้องแถวและตึกแถว
ฉ. 6 (2521)	งานเกี่ยวกับอาคารถาวรดังต่อไปนี้ (ก) โรงงานอุตสาหกรรม (ข) ตึกแถวที่มีความสูงตั้งแต่สี่ชั้นหรือตั้งแต่สิบสองเมตรขึ้นไป (ค) อาคารสาธารณะหรืออาคารที่บุคคลจำนวนมากอาจเข้าอยู่หรือใช้สอยได้ เช่น โรงมหรสพ โรงพยาบาล โรงเรียน โรงแรม ภัตตาคาร หอประชุม หอสมุด อัฒจันทร์ ตลาด อาคารที่ทำการหรืออาคารพาณิชย์ (ง) อาคารที่แสดงออกซึ่งศิลปวัฒนธรรมแห่งชาติ เช่น วัดวาอาราม หรือฌาปนสถาน (จ) อาคารที่พักอาศัยประเภทอาคารชุดหรือบ้านจัดสรร
ฉ. 9 (2542)	สิ่งก่อสร้างที่บุคคลอาจเข้าอยู่หรือเข้าใช้สอยได้ ซึ่งต้องขออนุญาตก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคารตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร รวมทั้งโบราณสถานตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เว้นแต่ (ก) อาคารอยู่อาศัยที่มีพื้นที่ใช้สอยไม่เกิน 150 ตารางเมตร (ข) อาคารเพื่อการเกษตร เช่น โรงนา อาคารเก็บวัสดุทางการเกษตร หรือยุ้งฉาง ที่มีพื้นที่ใช้สอยไม่เกิน 400 ตารางเมตร
2549	ยกเว้นการออกแบบวางผังอาคารที่อยู่อาศัยส่วนบุคคลพื้นที่รวมกันไม่เกิน 150 ตารางเมตร หรืออาคารเพื่อการเกษตรพื้นที่ไม่เกิน 400 ตารางเมตร

จะพอเห็นได้ว่า ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นค่อนข้างจะไม่มีทิศทางหรือแนวโน้มที่ชัดเจน เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นความพยายามในการหาจุดลงตัวที่เหมาะสมในการควบคุม แต่เนื่องจากขาดข้อมูลสถิติที่ชัดเจนเพียงพอ (เช่น จำนวนสถาปนิกซึ่งรองรับกับจำนวนงานก่อสร้างอาคารและจำนวนประชากร) จึงถูกกำหนดโดยเงื่อนไขทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในขณะนั้นๆ ซึ่งส่วนใหญ่มีความผันผวน ประกอบกับแนวความคิดที่เปลี่ยนไปของ ก.ส. ในแต่ละยุคแต่ละสมัยด้วยก็เป็นได้

เมื่อเริ่มกำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมครั้งแรกในปี พ.ศ. 2511 นั้น เน้นที่อาคารถาวรขนาดตั้งแต่ 100 ตร.ม. ซึ่งกว้างขวางมาก พอมาถึงปี พ.ศ. 2519 เปลี่ยนเป็นอาคารสาธารณะโดยไม่กำหนดขนาดอีกเพียงสองปีต่อมา ในปี พ.ศ. 2521 ก็เพิ่มประเภทอาคารขึ้นซึ่งรวมไปถึงตึกแถวบางขนาดและความสูง และอาคารที่พักประเภทอาคารชุดหรือบ้านจัดสรรด้วย

ในกฎกระทรวง ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2542) ก็ได้แก้ไขกลับลงมาให้ครอบคลุมอาคารทุกประเภทโดยอิงกับการอนุญาตตามกฎหมายควบคุมอาคาร และให้ยกเว้นเพียงอาคารอยู่อาศัยขนาดไม่เกิน 150 ตร.ม. และอาคารเพื่อการเกษตรขนาดไม่เกิน 400 ตร.ม. เท่านั้น และหลักเกณฑ์นี้ก็ยังคงใช้สืบเนื่องมาถึงกฎกระทรวง ฉบับที่ 2549 ที่ใช้ในปัจจุบัน ซึ่งแม้จะเขียนด้วยข้อความต่างกัน แต่เนื้อหาแท้จริงต่างกันเพียงเล็กน้อยตรงที่ข้อยกเว้นอาคารที่อยู่อาศัยตามกฎหมายฉบับที่ 2549 กำหนดให้ยกเว้นเฉพาะที่อยู่อาศัยส่วนบุคคลเท่านั้น

กำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมเพื่ออะไร

การกำหนดขีดค้นของวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น เพราะเป็นไปได้ที่สถาปนิกผู้มีใบอนุญาตจะมีเพียงพอกับงานก่อสร้างทั้งหมดที่เกิดขึ้นในประเทศได้ ในขณะที่เดียวกัน สภาพสังคม เศรษฐกิจ ก็สร้างข้อจำกัดที่ทำให้ประชาชนไม่สามารถจะว่าจ้างสถาปนิกได้ในทุกๆ กรณี ยังมีงานสถาปัตยกรรมเป็นจำนวนมากที่อาจถึงมือผู้บริโภครโดยไม่ได้ผ่านการว่าจ้างสถาปนิก และยังคงมีกรณีที่ประชาชนเป็นผู้ออกแบบงานสถาปัตยกรรมด้วยตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการก่อสร้างซึ่งใช้ช่างและภูมิปัญญาท้องถิ่น

หากการกำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมอยู่ในจุดที่ไม่เหมาะสมพอดี ก็อาจจะทำให้เกิดปัญหาตามมา อย่างเช่นในปัจจุบันที่ยังมีปัญหามหาประชาชนจำนวนมากไม่สามารถเข้าถึงสถาปนิกหรือไม่มีกำลังที่จะสามารถว่าจ้างสถาปนิกได้ และเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาการปลอมแปลงเอกสารของผู้ประกอบวิชาชีพ ปัญหาการทุจริตของพนักงานท้องถิ่น เป็นต้น

อาจมีบางท่านที่มีความคิดว่า การกำหนดวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมให้ผ่นคนหลายลงกว่าเดิมจะทำให้เกิดผลกระทบต่อผู้ประกอบวิชาชีพทำให้มีงานน้อยลง ถ้าคิดเช่นนั้นก็เหมือนกับคิดว่างานใดที่ประชาชนถูกบังคับให้ต้องว่าจ้างสถาปนิกก็เพราะงานนั้นเป็นวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม ซึ่งนั่นไม่ใช่วัตถุประสงค์ของการควบคุมวิชาชีพที่จะให้เกิดขึ้นและก็ไม่ใช่ผลประโยชน์ต่อสาธารณชน ในทางตรงกันข้ามหากสถาปนิกได้แสดงการดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีเกียรติและมีศักดิ์ศรีแล้ว ประชาชนก็จะมาว่าจ้างสถาปนิกเอง โดยไม่ต้องคำนึงว่างานที่จะว่าจ้างเป็นงานในวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมหรือไม่

ส่งท้าย

ความที่นำมาเล่าในครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นมาบนที่ก่ไว้เป็นกฎหมายฉบับต่างๆ สืบเนื่องมาถึงปัจจุบัน แต่ความจริง

แล้วยังมีเรื่องราวรายละเอียดในอดีตอีกมากที่น่าสนใจ เพราะกฎหมายวิชาชีพสถาปัตยกรรมได้ผ่านร้อนผ่านหนาวมานาน อย่างเช่น เหตุการณ์ที่วิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมเกือบจะถูกยกเลิกไปแล้วในสมัยหนึ่งโดยนักการเมือง การก่อสร้างตัวขึ้นของสมาคมสถาปนิก เรื่องเหล่านี้คงต้องให้สถาปนิกอาวุโสที่อยู่ในเหตุการณ์ใกล้ชิดมาเล่าให้ฟัง

เรื่องของวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุมยังไม่จบ เพราะยังมีประเด็นที่น่าสนใจและเชื่อมโยงไปถึงอีกมาก หลายประเด็นยังเป็นที่ยังสงสัยไม่เข้าใจ หรือยังไม่ชัดเจน เป็นหัวข้อถกเถียงกันอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันนี้ที่มีการเพิ่มการควบคุมในอีกสามสาขา ก็ได้ทำให้เรื่องเหล่านี้มีมิติที่ซับซ้อนขึ้นอีกมาก และตัวละครที่เกี่ยวข้องก็มากขึ้นตามไปด้วย จนบางที่การถกเถียงปัญหาในระหว่างตัวละครเหล่านี้ก็ทำให้ตัวละครที่สำคัญที่สุดแต่ไม่ได้ร่วมในวงสนทนาด้วยนั้น คือ ประชาชนถูกลดความสำคัญลงไป ประเด็นต่างๆ เหล่านี้คงจะนำมาเขียนถึงอีกในโอกาสต่อไป

ย้อนรอยบทความฉบับก่อน

ก่อนที่จะจบบทความนี้ เนื่องจากในฉบับที่แล้วได้นำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นของจังหวัดสมุทรปราการเพื่ออุดช่องโหว่ของผังเมืองรวมทั้งหมดอายุ อาจจะมีบางท่านแอบบ่นว่า URL ของข่าวที่ได้ให้ไว้มันใช้ไม่ได้ เนื่องจากในขณะนั้นเว็บไซต์ของสมาคมสถาปนิกสยามฯ กำลังมีการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่อยู่ เมื่อวารสารออกเผยแพร่ URL ดังกล่าวก็หมดสภาพไปแล้ว จึงต้องกล่าวขอโทษและขอแจ้ง URL ใหม่สำหรับข่าวข้อบัญญัติท้องถิ่นของจังหวัดสมุทรปราการ เป็น <http://www.asa.or.th/?q=node/97194> ในบทความนั้นได้ให้ข้อมูลข้อบัญญัติท้องถิ่นของจังหวัดสมุทรปราการไว้จำนวน 15 ฉบับ แต่เมื่อถึงขณะที่ผู้เขียนจบบทความฉบับนี้ก็ได้รับข้อบัญญัติออกมาเพิ่มอีกรวมเป็นเกือบ 30 ฉบับแล้ว นอกจากนี้ยังมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ที่เริ่มออกข้อบัญญัติในลักษณะเดียวกันออกมา เช่น เกาะพะงัน นาสาร กระทุ่มแบน เป็นต้น ซึ่งท่านสามารถเข้าไปดูข่าวและข้อมูลล่าสุดได้จากหน้าข่าวกฎหมายในเว็บไซต์ของสมาคมสถาปนิกสยามฯ http://www.asa.or.th/index.php?q=Law_lst ACT

แก้ไขคำผิด ACT ฉบับที่ 1

1. แก้ไขหน้า 25 คอลัมน์ขวา บรรทัดที่ 12 ถึง บรรทัดที่ 23 แก้ไขข้อมูลผลผู้ผ่านการคัดเลือกแนวความคิดตามขั้นตอนที่ 1 จำนวน 5 ราย เพิ่มเติมข้อความ “โดยคณะกรรมการกำหนดให้ผู้ผ่านการคัดเลือกที่เป็นสถาปนิกบุคคลต้องนำเสนอผลงานในขั้นตอนที่ 2 ร่วมกับนิติบุคคลผู้ได้รับอนุญาตฯ เพื่อให้ได้ผลงานที่ครบถ้วนตามมาตรฐานทางวิชาชีพสถาปัตยกรรมดังต่อไปนี้

1. รหัส อออ 5555 นายันทพล จันเงิน และนายศรุต โพิไทร (ภายหลังเข้าร่วมเสนอผลงานกับบริษัท สถาปนิกอัสซพล ดุสิตนนท์ และคณะ จำกัด)
2. รหัส มขต 9395 บริษัท แมคซีพี ดีไซน์ จำกัด
3. รหัส ววก 8561 นายวรรณวิจิต ภูกาญจน์ (ภายหลังเข้าร่วมเสนอผลงานกับบริษัท สำนักงานสถาปนิกกรุงเทพ จำกัด)
4. รหัส ฤทช 7123 นายธำรงค์ดี ฟอกสันเทียะ นายขวัญชัย สุธรรมชาวน นายณินิต ชุมแสง นายปวีณภัทร ทาร์ตเนใจ นายศิริชัย หงษ์วิทยากร และนายบุญเสริม เปรมธาดา (ภายหลังเข้าร่วมเสนอผลงานกับบริษัท แผลงฤทธิ์ จำกัด)
5. รหัส กสด 1968 นายกฤษฎา พินิตโกศล (ภายหลังเข้าร่วมเสนอผลงานกับบริษัท เออาร์เบย์ จำกัด)”

2. หน้า 26 รายชื่อคณะกรรมการตัดสินการประกวด

1. คุณนิธิ สถาปิตานนท์
2. นางสไบทิพย์ นาวิกผล
3. นายสิน พงษ์หาญยุทธ
4. รศ.ดร.บรรณโคภิชฐ์ เมฆวิชัย
5. นางเมธินี สุวรรณะบุญย์
6. นายชัยรัตน์ สุระจรัส และ นายฤชชา รัชชนันท์ เป็นเลขานุการคณะกรรมการตัดสิน

3. หน้า 30 Column 2 ย่อหน้า 2 บรรทัด 3 อาคาร ลงจาก 4 ชั้น เหลือ 2 ชั้น แก้ไขเป็น อาคาร ลงจาก 4 ชั้น เหลือ 3 ชั้น

4. หน้า 33 ย่อหน้า 3 บรรทัด 5 วิศวกรโครงสร้าง คือ บริษัทที่ปรึกษา เค.ซี.เอส. ดร.การุณ จันทรางศุ

5. หน้า 34 Column 2 บรรทัด 2 และ 3 ภูมิสถาปัตยกรรมมีมาตรฐานค่าบริการของสมาคมภูมิสถาปนิกประเทศไทย

6. หน้า 35-37 ขอแจ้งรายชื่อผู้ออกแบบร่วม คือ

1. งานสถาปัตยกรรมภายใน บริษัท มินิมอลลิสต์ จำกัด และ บริษัท อินทีเรีย ดีไซน์ ฟาร์ม จำกัด
2. งานภูมิสถาปัตยกรรม อ.วีระพันธ์ ไพศาลนนท์
3. งานวิศวกรรมโครงสร้าง บริษัท เค.ซี.เอส. แอนด์ แอสโซซิเอตส์ จำกัด
4. งานวิศวกรรมระบบ บริษัท อุทัย คอนซัลแตนท์ จำกัด
5. งานออกแบบระบบกราฟิก บริษัท กราฟิก 49 จำกัด

7. รูปหน้า 97 ออกแบบโดย T.R.O.P. : terrains + open space